

Ochrana vod

Právní úprava

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích, ve znění pozdějších předpisů.

+ jejich prováděcí právní předpisy

Ochrana vod je rovněž zajišťována prostřednictvím řady mezinárodních smluv, které jsou uzavírány spíše na regionální a subregionální úrovni (mezinárodní řeky a jezera) než úrovni globální.

V rámci komunitárního práva upravuje tuto oblast rovněž velké množství právních předpisů, z nichž nejvýznamnější je Rámcová směrnice 2000/60/ES.

Předmět právní úpravy

Zákon o vodách upravuje ochranu povrchových a podzemních vod. V této souvislosti rovněž stanovuje podmínky pro hospodárné využívání vodních zdrojů a pro zachování a zlepšení jakosti povrchových a podzemních vod. Vytváří podmínky pro snižování nepříznivých účinků povodní a sucha a zajišťuje bezpečnost vodních děl.

Zákon rovněž upravuje právní vztahy k povrchovým a podzemním vodám a jejich využívání, jakož i vztahy k pozemkům a stavbám, s nimiž výskyt těchto vod souvisí.

Nástroje ochrany

Současný systém nástrojů tvoří především nástroje informační, koncepční, administrativní, ekonomické a sankční.

Za účelem zajišťování informací je vytvořen systém zjišťování a hodnocení stavu povrchových a podzemních vod v rámci kterého jsou zjišťovány informace o stavu a množství povrchových a podzemních vod, vedena vodní bilance a vytvářen a veden informační systém, který sleduje a eviduje celou řadu údajů jako množství a jakost vod, jejich odběry, vypouštění odpadních vod apod.

Vlastnictví

Povrchové a podzemní vody nejsou předmětem vlastnictví a nejsou součástí ani příslušenstvím pozemku, na němž nebo pod nímž se vyskytují.

Za povrchové a podzemní vody se nepovažují vody, které byly z těchto vod odebrány.

V pochybnostech o tom, zda se jedná nebo nejedná o povrchové nebo podzemní vody, rozhoduje vodoprávní úřad.

Kategorizace vod

Povrchové vody - vody přirozeně se vyskytující na zemském povrchu. Tento charakter neztrácejí, protékají-li přechodně zakrytými úseky, přirozenými dutinami pod zemským povrchem nebo v nadzemních vedeních.

Podzemní vody - vody přirozeně se vyskytující pod zemským povrchem v pásmu nasycení v přímém styku s horninami. Za podzemní vody se považují též vody protékající drenážními systémy a vody ve studních.

Důlní vody se pro účely vodního zákona považují za vody povrchové, popř. podzemní a tento zákon se na ně vztahuje, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak.

Pozn. Na vody, které jsou podle zvláštního zákona vyhrazenými nerosty, a na **přírodní léčivé zdroje a zdroje přírodních minerálních vod**, o nichž bylo vydáno osvědčení podle zvláštního zákona, se vodní zákon vztahuje, jen pokud tak výslovně stanoví.

Nakládání s vodami

Zákon upravuje:

- základní povinnosti při nakládání s vodami,
- obecné nakládání s povrchovými vodami,
- užívání povrchových vod k plavbě,
- povolení, souhlasy a vyjádření k nakládání s povrchovými nebo podzemními vodami,
- pravomoci vodoprávního úřadu při mimořádných opatřeních.

Základní povinnosti

Každý, kdo nakládá s povrchovými nebo podzemními vodami, je povinen dbát o jejich ochranu a zabezpečovat jejich hospodárné a účelné užívání a dále dbát o to, aby nedocházelo k znehodnocování jejich energetického potenciálu a k porušování jiných veřejných zájmů.

Každý, kdo nakládá s povrchovými nebo podzemními vodami k výrobním účelům, je povinen provádět ve výrobě účinné úpravy vedoucí k hospodárnému využívání vodních zdrojů a zohledňující nejlepší dostupné technologie.

Při provádění staveb nebo jejich změn nebo změn jejich užívání jsou stavebníci povinni podle charakteru a účelu užívání těchto staveb zabezpečit je zásobováním vodou a odváděním, čištěním, popř. jiným zneškodňováním odpadních vod.

Ochrana kvality vod

Vodní zákon upravuje právní režim dvou nejvýznamnějších zdrojů ohrožení kvality vod.

Odpadní vody jsou vody použité v obytných, průmyslových, zemědělských, zdravotnických a jiných stavbách, zařízeních nebo dopravních prostředcích, pokud mají po použití změněnou jakost (složení nebo teplotu), jakož i jiné vody z nich odtékající, pokud mohou ohrozit jakost povrchových nebo podzemních vod. Odpadní vody lze vypouštět jen na základě povolení.

Závadné látky jsou látky, které nejsou odpadními ani důlními vodami a které mohou ohrozit jakost povrchových nebo podzemních vod. Každý, kdo zachází se závadnými látkami, je povinen učinit přiměřená opatření, aby nevnikly do povrchových nebo podzemních vod a neohrozily jejich prostředí.

Plánování v oblasti vod

Plánování v oblasti vod je soustavná koncepční činnost, kterou zajišťuje stát.

Účelem plánování v oblasti vod je vymezit a vzájemně harmonizovat veřejné zájmy:

- a) ochrany vod jako složky životního prostředí,
- b) ochrany před povodněmi a dalšími škodlivými účinky vod,
- c) trvale udržitelného užívání vodních zdrojů a hospodaření s vodami pro zajištění požadavků na vodohospodářské služby, zejména pro účely zásobování pitnou vodou.

Plánování je tvořeno Plánem hlavních povodí ČR a plány oblastí povodí, včetně programů opatření. Plány jsou nezbytným podkladem pro výkon veřejné správy, zejména pro územní plánování, územní rozhodování, vodoprávní rozhodování a povolování staveb.

Územní ochrana vod

Vliv na kvalitu a kvantitu vod mají i činnosti, ke kterým dochází v území, kde se nachází voda.

Zvláštní ochrana je zajišťována pro území:

- chráněných oblastí přirozené akumulace vod,
- ochranných pásem vodních zdrojů,
- zranitelných oblastí.

Zvláštní ochrana vodních útvarů

Na rozdíl od územní ochrany se nechrání území a okolí vod, ale pouze vody samé. Zvláštní opatření se tak týkají pouze činností, které bezprostředně souvisí s vodami.

Zvláštní ochrana je dána následujícími vodními útvarům:

- povrchovým vodám využívaným ke koupání,
- vodám vhodným pro život a reprodukci původních druhů ryb a dalších vodních živočichů (rybí oblasti),
- citlivým oblastem.

Vodní toky

Vodní toky jsou povrchové vody tekoucí vlastním spádem v korytě trvale nebo po převažující část roku, a to včetně vod v nich uměle vzdutých. Jejich součástí jsou i vody ve slepých ramenech a v úsecích přechodně tekoucích přirozenými dutinami pod zemským povrchem nebo zakrytými úseky. V pochybnostech o tom, zda jde o vodní tok, rozhoduje vodoprávní úřad.

Protéká-li vodní tok po pozemku, který je evidován v KN jako vodní plocha, je korytem vodního toku tento pozemek. Protéká-li vodní tok po pozemku, který není evidován v KN jako vodní plocha, je korytem vodního toku část pozemku zahrnující dno a břehy koryta až po břehovou čáru určenou hladinou vody, která zpravidla stačí protékat tímto korytem, aniž se vylévá do přilehlého území. V pochybnostech o hranici koryta vodního toku rozhodne místně příslušný vodoprávní úřad.

Kategorizace vodních toků

Vodní toky se člení na významné vodní toky a drobné vodní toky. Seznam významných vodních toků stanoví Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí vyhláškou.

Vodní zákon podrobně upravuje správu vodních toků, postavení správců vodních toků, povinnosti vlastníků pozemků, na nichž se nacházejí koryta vodních toků, povinnosti vlastníků pozemků sousedících s koryty vodních toků a povinnosti vlastníků staveb a zařízení v korytech vodních toků nebo sousedících s nimi.

Vodní díla

Vodní díla jsou stavby, které slouží ke vzdouvání a zadržování vod, umělému usměrňování odtokového režimu povrchových vod, k ochraně a užívání vod, k nakládání s vodami, ochraně před škodlivými účinky vod, k úpravě vodních poměrů nebo k jiným účelům sledovaným tímto zákonem (viz § 55). V pochybnostech o tom, zda jde o vodní dílo, rozhodne místně příslušný vodoprávní úřad.

Vodní zákon blíže upravuje ochranu vodních děl, povinnosti vlastníků vodních děl, vstup na pozemky sousedící s vodním dílem, užívání vodních děl jinými osobami, technickobezpečnostní dohled nad vodními díly a povinnosti vlastníků a stavebníků vodních děl při technickobezpečnostním dohledu.

Evidence v KN

Přehrady, hráze, jezy, stavby, které se k plavebním účelům zřizují v korytech vodních toků nebo na jejich březích, stavby k využití vodní energie a stavby odkališť, pokud jsou spojené se zemí pevným základem, se evidují v katastru nemovitostí.

V katastru nemovitostí se vyznačují ochranná pásma vodních děl a ochranná pásma vodních zdrojů údaje o způsobu ochrany nemovitostí.

Vodoprávní úřad je povinen zaslat příslušnému katastrálnímu úřadu údaje potřebné k evidenci ochrany území do 30 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí, kterým byla tato ochrana území vymezena.

Vlastníci vodních děl jsou povinni nejpozději do 1. ledna 2011 předložit příslušnému katastrálnímu úřadu podklady potřebné pro zapsání těchto staveb a vyznačení ochranných pásem do KN.

Ochrana před povodněmi

Ochrana před povodněmi jsou opatření k předcházení a zamezení škod při povodních na životech a majetku občanů, společnosti a na životním prostředí prováděná především systematickou prevencí, zvyšováním retenční schopnosti povodí a ovlivňováním průběhu povodní.

Ochrana před povodněmi je zabezpečována podle povodňových plánů a při vyhlášení krizové situace krizovými plány.

Ekonomické nástroje

- Poplatek za odebrané množství podzemní vody
- Poplatek za vypouštění odpadních vod do vod povrchových
- Poplatek za vypouštění odpadních vod do vod podzemních
- Poplatky za odběr vody z vodních toků
- Úhrada výdajů na opatření ve veřejném zájmu

Správněprávní odpovědnost

Pokuty podnikajícím fyzickým osobám nebo právnickým osobám jsou rozděleny do několika skupin, přičemž výše závisí především na rozsahu způsobené ekologické újmy.

Přestupky vodní zákon neřeší (uplatní se proto přestupkový zákon).

K dobrovolnému odstraňování škod přispívá ustanovení § 125 vodního zákona, které umožňuje za definovaných okolností upustit od pokuty.

Výkon státní správy

- obecní úřady,
- újezdní úřady na území vojenských újezdů,
- obecní úřady obcí s rozšířenou působností,
- krajské úřady,
- Česká inspekce životního prostředí
- Ministerstvo zemědělství a MŽP
- krajské hygienické stanice (pouze rozhodování o zákazu koupání v povrchových vodách využívaných ke koupání)